

نقش تربیتی بانوان در مقابله با انحرافات اخلاقی فرزندان

استاد راهنما: زهرا قیصری نیا

مهری میرافضلی، شهیده شاهبنده، مهناز وطن خواه

مدرسه علمیه فاطمیه سلام الله علیها نجف آباد، استان اصفهان

چکیده

خانواده مهم ترین رکن حیات اجتماعی است و بعضی جرائم و انحرافات از ضعف خانواده سرچشمه می گیرد. در جامعه امروز ما که خانواده عضو کوچک آن است انحرافات اخلاقی در فرزندان رواج پیدا کرده است که یکی از عوامل مؤثر در آن عدم آشنایی افراد خانواده با وظایف خود از جمله زنان به عنوان مادر می باشد. لذا این مقاله به روش کتابخانه ای و توصیفی درصدد است با تشریح نقش زنان در مقابله با این انحرافات اخلاقی در تحقق خانواده ای امن و به تبع آن جامعه ای امن و ایمن گام نهاد. زن به عنوان مادر با رعایت پاکدامنی از همان زمان انعقاد نطفه و کودکی و خوردن مال طیب، ایجاد فضای مناسب و پاک برای تربیت کودک در دوره ی حضانت، بهره مندی از مهر محبت مادری، و آشنایی با تربیت جنسی می تواند محیطی امن برای تربیت صحیح فرزندان ایجاد نماید تا در بستر این اقدامات فرزندان از انحرافات اخلاقی در امان بمانند.

کلید واژه ها: انحراف، انحرافات اخلاقی، تربیت، خانواده، فرزندان، مادر

مقدمه

خانواده از نخستین نظام های جمعی است و در عین حال کوچک ترین واحد اجتماعی است. هسته اصلی جامعه و پایه و بنای هر اجتماع بزرگ بوده و از مهم ترین نهادهای موجود در جامعه انسانی است که براساس ازدواج بین یک مرد و یک زن شکل می گیرد و حاصل آن تولد فرزندی می باشد. زنان در حفظ کانون خانواده نقش کلیدی دارند و عنصر اصلی در دوام خانواده زن است.

زن عاقل و با تدبیر ، خانواده را حفظ می کند، اما اگر زن از خانواده حذف شود، بعضاً مردان نمی توانند خانواده را حفظ کنند و به انحراف کشیده می شوند. متأسفانه گاهی در خانواده افراد بنابر مشکلاتی از مسیر اصلی خارج شده و دچار انحراف می شوند، از جمله این انحرافات، انحراف فرهنگی، اقتصادی، فکری و عقیدتی، اخلاقی است، از آنجاکه زمینه انحرافات یعنی دست کشیدن از اصول اخلاقی و روی آوردن به کارهای ناشایست در خانواده شکل می گیرد و زن به عنوان همسر یا مادر نقش اساسی در تربیت و رشد خانواده دارد، محقق بر آن شده که در حد امکان نقش زنان را در مقابله با این انحرافات اخلاقی از منظر قرآن و اندیشمندان بیان کند.

پایان نامه ی نقش خانواده در کاهش جرایم اجتماعی از لیلا اسدیان با راهنمایی استاد سیده نظیره موسوی مقدم، ایلام، مدرسه علمیه فاطمه الزهرا ی اطهر در سال ۱۳۸۷ در این تحقیق اشاره شده است از آسیب های تهدید کننده بنیان مقدس خانواده و از عوامل فروپاشی نظام خانواده انحرافات زنان و مردان و عدم تربیت صحیح فرزندان محسوب می شود که نتایج اسف باری را در ارتکاب افراد به جرائم اجتماعی در پی خواهند داشت.

مقاله‌ی تعارض اخلاقی در تغافل از انحراف اخلاقی همسر در مواجهه با وظیفه تربیت اخلاقی فرزندان از مهدی فدایی، اخلاق: پاییز ۱۳۹۲، سال سوم، شماره ۱۱، از ۱۳۳ تا ۱۵۶، پایگاه مجلات تخصصی نور، در این مقاله بیان شده که از یک سو اخلاقاً باید از انحراف اخلاقی همسر خویش اغماض کند و از سوی دیگر مسئولیت اخلاقی او در تربیت فرزندان ایجاب می‌کند که از این انحراف اخلاقی اغماض کند. با بررسی این تعارض در موقعیت‌های مختلف، با انتخاب یکی از راه‌حل‌های ممکن، به حل این تعارض پرداخته شده است.

با توجه به تحقیقات ذکر شده به دست می‌آید هیچ یک به نقش زنان در مقابله با انحرافات اخلاقی فرزندان نپرداخته است، لذا این پژوهش در صدد است که نقش خاص بانوان را در مقابله با انحرافات اخلاقی فرزندان را بررسی نماید.

مفهوم شناسی

خانواده: در لغت به معنای اهل خانه، کوچکترین گروه اجتماعی در جامعه که شامل پدر و مادر و فرزندان می‌باشد. (معین، ۱۳۸۱، ص ۴۱۱)

زن (بانو): در لغت، مادینه انسان، بشر ماده، جفت مرد، همسر مرد. (عمید، ۱۳۶۳، ص ۵۶۲) زن اولین مربی جامعه است. در دامن اوست که کودک مهر و محبت و صفا و صمیمیت را می‌آموزد و به خود می‌بالد و شکوفا می‌شود و انسان‌های بزرگ پیدا می‌شوند، از دامن اوست که سازندگان جامعه پا به اجتماع می‌گذارند و سعادت بر می‌خیزد. (جوادی آملی، ۱۳۹۴، ص ۲۵۱)

انحراف: خم شدن، کج شدن، کج رفتن، اریب رفتن. (معین، ۱۳۸۱، ص ۱۲۸) انحراف عبارت است از شکستن، نادیده گرفتن ضوابط اخلاقی جامعه و نوعی دوری از راه اصلی و سرپیچی و تخلف از ارزش‌های موجود جامعه. (قائم، ۱۳۶۴، ص ۳۲) منظور از انحراف در این پژوهش،

انحرافات اخلاقی است که پایه و اساس آن در خانواده شکل می گیرد. مثل اعتیاد، خودکشی، خودارضایی، پرخاشگری، فحشا، دروغ. (قائم، ۱۳۶۴، ص ۳۳)

اخلاق: خلق و خوی. (معین، ۱۳۸۱، ص ۵۶) اخلاق بر وزن افعال کلمه ای عربی و جمع واژه خلق است. خلق به ویژگی های نفس انسان گفته می شود، همان گونه که خلق به صفات بدن گفته می شود. اخلاق یعنی صفات نفسانی انسان. هرگاه گفته شود که شخصی دارای اخلاق نیکوست، منظور این است که صفات نفسانی او نیکوست. (فتحعلی خانی، ۱۳۷۹، ص ۱۵)

انحراف اخلاقی: عدم پای بندی به اصول اخلاقی و دست زدن به کارهای ناشایست را انحراف اخلاقی گویند. (قائم، ۱۳۶۴، ص ۳۲)

تربیت: تربیت در لغت به معنی پروردن، پروراندن، پرورش و آداب و اخلاق را به کسی آموختن است. و تربیت در اصطلاح دینی به معنای رشد و نمو و پرورش دادن، هدایت کردن و رساندن فرد به بلوغ و ادراک عقلی و حد تشخیص و تمییز حق از باطل است. و هم چنین در اصطلاحی دیگر به معنای به فعلیت در آوردن استعدادهای درونی که در شیئی هست، می داند.

اهمیت تربیت

در بیان اهمیت تعلیم و تربیت همین بس که تحقق گوهر آدمی منوط بدان است. مراقبت هایی که تحت عنوان تعلیم و تربیت در مورد آدمی زاد اعمال می شود، شرط رسیدن آدمی به کمال است. بشر تنها با تعلیم و تربیت آدم توانا شد. چنانچه مشمول تربیت صحیح واقع شود، فرشته خوی گردد و اگر از آن بی بهره ماند، نه تنها استعدادها و امکانات بالقوه اش به هدر می رود، بلکه به احتمال زیاد به قهقرا می رود و به مرتبه ی بهائم بلکه فروتر از آن تنزل پیدا می کند. هدف از خلقت موجود، تحقق کمال در وی است. تعهد اداره ی زندگی کودک و رفع احتیاجات

اولیه اش اگر چه لازم است ولی کافی نیست. باید با استفاده از همین فرصت به وی کمک کرد تا برای زندگی مبتنی بر استقلال، یعنی تجلی انسانیتش در زندگی اجتماعی واقعی گام بردارد و به حقیقت وجود خویش پی ببرد و راه رسیدن به کمال را برای بقیه ی عمرش هموار سازد.

بررسی و مطالعه پیرامون اهمیت تربیت، این واقعیت را آشکار می سازد که انجام هر کاری در دوره ی خاص خودش، بهتر و سریعتر امکان پذیر است. بدیهی است وقتی که کاری در زمان خاص خودش، بهتر و سریعتر امکان پذیر است، بدیهی است وقتی که کاری در زمان خاص خودش انجام گیرد، آن به صورت مطلوبتری تحقق می یابد و از هرگونه دشواری بر کنار می ماند به عنوان مثال تحصیل و آموزش در دوره ی کودکی قابل مقایسه با تحصیل در دوران بزرگسالی و کهولت نیست، چون در بزرگسالی مشکلات فراوانی در برابر او قرار می گیرد. از همین جهت مرحوم شهید ثانی معتقد بودند، تحصیل در بزرگسالی سخت و دشوار است و اداره ی خانواده و فرزندان، موفقیت در تحصیل را به تعویق می اندازد. در نتیجه تربیت که یکی از اوامر مهم الهی است باید در زمان خاص خود انجام گیرد تا بتواند از ایجاد انحرافات اخلاقی جلوگیری نماید.

در به مقابله با انحرافات اخلاقی دو حالت وجود دارد: زمانی هست که انحراف اخلاقی موجود است و یک زن به عنوان مادر یا همسر باید راهکارهایی را پیاده کند تا با آن مقابله کند و آن را از بین ببرد. زمانی هم هست که انحراف اخلاقی وجود ندارد، ولی امکان اتفاق آن هست در این مورد زن باید کارهایی را ارائه دهد تا از به وجودآمدن آن پیشگیری کرده باشد.

بنابراین این پژوهش با بیان نقش تربیتی مادران درصدد ارائه راهکارهایی است که رعایت آن ها از ناحیه خانم ها در خانواده، انحرافات اخلاقی فرزندان را به حداقل می رساند.

۸- سالاری فر، محمدرضا، خانواده در نگرش اسلام و روان شناسی، چاپ دهم، انتشارات

سمت، ۱۳۹۳ش

۹- طبرسی، رضی الدین، مکارم الاخلاق، ترجمه: لطیف راشدی-سعید راشدی، چاپ اول،

انتشارات صبح پیروزی، ۱۳۸۹ش

۱۰- عمید، حسن، فرهنگ فارسی عمید، چاپ دهم، جاویدان، ۱۳۶۳ ش

۱۱- علوی، مرضیه، جلوه های حیا در روابط خانوادگی، چاپ اول، مرکز نشر هاجر،

بهار ۱۳۹۶

۱۲- فتحعلی خانی، محمد، آموزه های بنیادین علم اخلاق، قم: مرکز جهانی علوم اسلامی،

۱۳۷۹

۱۳- قائمی، علی، آسیب ها و عوارض اجتماعی-ریشه یابی-پیشگیری درمان، انتشارات

امیری ۱۳۶۴

۱۴- قائمی، محمد علی، روزی حلال، نورالزهراء، ۱۳۸۸

۱۵- معین، محمد، فرهنگ فارسی، چاپ چهارم، تهران انتشارات سرایش، ۱۳۸۱

منابع عربی

۱۶- برقی، احمد بن محمد، المحاسن، چاپ دوم، قم: دارالکتاب الاسلامیه ۱۳۷۱

۱۷- حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، قم: انتشارات ذوی القربی، ۱۳۸۷

۱۸- مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، بیروت: دارالحیاء التراث العربی، ۱۴۰۳ق

مقالات

۱۹- هاشمی، حسین، نقش تربیتی مادر در خانواده، فصلنامه پژوهش های قرآنی، سال

سیزدهم، ۱۳۸۶

